

JAK NA INTERNET

Otevřená data

Co má společného nákladní přeprava a národní hospodářství? Na Novém Zélandu by vám řekli, že poměrně dost. Loni tady totiž v rámci projektu Truckometer přišli na to, že na základě dat vládní agentury pro dopravu o hustotě provozu nákladních aut lze velmi přesně odhadnout vývoj domácí ekonomiky zhruba na půl roku dopředu. To je typický příklad využití tzv. otevřených dat (lze se běžně setkat i s anglickým termínem open data).

Co jsou vlastně Open data?

Open data neboli otevřená data jsou důležitým zdrojem informací převážně z veřejné správy (ale nezávadka i ze soukromých organizací), který je dostupný na Internetu. Tato data pocházejí například z nevládních institucí, univerzit, kulturních institucí apod. a jsou online přístupná ve strukturované a strojově čitelné podobě. Jejich využití není omezeno žádnými technickými ani jinými překážkami, většinou jsou navíc poskytována zcela zdarma, či pouze za symbolický poplatek. Využívat a sdílet je tak může kdokoliv. Příkladem mohou být i například statistiky týkající se domény .cz, které tímto způsobem zpřístupňuje správce české národní domény, sdružení CZ.NIC.

Nesporné výhody

V praxi tak může mít každý obyvatel dané země jak lepší přístup k informacím, které až dosud spravoval stát, tak možnost s těmito informacemi pracovat dál a využívat je k různým účelům. Pozitivních efektů si můžeme představit celou řadu: posílení transparentnosti veřejné správy a aktivního boje proti korupci, zvýšení politické zodpovědnosti, aktivní zapojení občanů do rozhodování vlády či nové modely žurnalistiky, které díky velkému množství dat dokáží poskytovat komplexní analytické zprávy.

Volný přístup k datům je však velkou výzvou také pro podnikatele. Přímou pracovat s uloženými daty může být pro širokou veřejnost značně komplikované, je proto nutné vyvinout aplikace, které s daty pracují a zpřístupní je laické veřejnosti ve srozumitelné podobě. Aplikace tak mohou nabízet například data o veřejné dopravě, kriminalitě, hospodaření obcí, mapové služby, rejstříky škol a jiných objektů občanské vybavenosti atd.

Kdy open data slouží veřejnosti

Ačkoli je využívání otevřených dat v Česku ještě relativně na začátku, existuje několik projektů, které představují dobrý příklad, jak lze s veřejně přístupnými informacemi zajímavě naložit. Rozpočetobce.cz vám například umožní rychle zjistit, kolik dluží obec, v níž bydlíte. Kolik peněz spolknou provoz různých státních úřadů zase ukazují stránky Budovanistatu.cz. Projekt Kdejsme.cz mapuje četnost jmen a příjmení v ČR, Demagog.cz zase vyhodnocuje pravdivost vyjádření politiků v největších televizních debatách. Prosazovat koncept otevřených dat si za úkol dalo hned několik iniciativ, například Otevrenadata.cz či Opendata.cz.

Nezbytným krokem k dosažení plnohodnotné otevřené datové infrastruktury je vytvoření tzv. katalogu dat. Ten shromažďuje odkazy na datové sady pocházející z veřejné správy a dalších organizací a umožňuje v nich vyhledávat. Prototyp takového katalogu spustila právě zmíněná

JAK NA INTERNET

iniciativa Opendata.cz. Zamýšleným cílem projektu je dosáhnout stavu, kdy si data, která nás zajímají, vyhledáme sami pomocí moderních komunikačních technologií a to bez nutnosti přímo komunikovat s jednotlivými úřady, které data generují.

V zahraničí však existují i aplikace, které v případě volání na tísňovou linku dokáží přivolat nejbližšího zdravotníka či policistu, nebo nástroje, které zájemcům o stěhování do detailu představí vybranou lokalitu z různých hledisek - průměrné ceny nájmu, počasí, kriminality, vybavenosti, dostupnosti veřejné dopravy atd.

Zásady otevřených dat

Otevřená data jsou smysluplná pouze tehdy, jsou-li snadno dohledatelná a přístupná. Musí proto splňovat čtyři základní body:

1. Technická otevřenost – všechna data musí být dostupná ve standardním strojově čitelném formátu
2. Legislativní otevřenost – data jsou zveřejněna pod otevřenou licenci, například Creative Commons bez prvku NC a ND (umožňují komerční využití a další kreativní zpracování a následné šíření)
3. Dostupnost a původnost – jednotlivá data musí být zveřejňována jako celek a nesmí být změněna
4. Přehlednost – všechna data jsou pro snadnější vyhledávání uspořádána do katalogu dat

Hrozí datům zneužití?

Otevřená data se mnohdy mohou potýkat také s problémy s kvalitou a zákony. Ačkoli základem každé kvalitní datové analýzy mají být konzistentní a očištěná vstupní data, databáze často obsahují chyby, které vznikly buď nepozorností či nedostatečnou kontrolou při jejich zadávání do systému. A s otevřenými daty se pojí i legislativní problémy. Datasets (fyzická “úschovna” dat uspořádaných a provázaných takovým způsobem, který s nimi umožňuje provádět různé operace) totiž obsahují i osobní údaje (například data narození, rodná čísla) a není složité dohledat ani čísla občanských průkazů, podpisové vzory či celou řadu dalších potenciálně velmi snadno zneužitelných informací. I přes to však zájem o open data roste.

Historie a současnost otevřených dat

S prvním systematickým zveřejňováním dat v otevřené podobě začala vláda USA již v roce 2009 a podobným směrem se vydaly i další země, například Rakousko nebo Velká Británie, která dnes v této oblasti patří mezi světové lídry.

Česká republika se k programu otevřených dat Open Government Partnership připojila 14. září 2011. O tom, že se open data v rámci celé Evropské unie skutečně stanou realitou, rozhodli také Evropský parlament a Rada Evropské unie. Odsouhlasili totiž revizi evropské tzv. PSI směrnice z roku 2003 (směrnice upravující nakládání s informacemi generovanými veřejným sektorem), podle níž budou muset všechny členské státy EU do svých zákonů zanést pravidla pro transparentní přístup k veřejným informacím. Tato změna by se měla projevit ve všech členských státech do roku 2015.

